Az útmutató célja

Ezen útmutató célja, hogy rövid áttekintést adjon a mérési eredmények ábrázolásáról, értelmezéséről. A mérés nem csupán az elsődleges mérések elvégzéséből áll, hanem a mért eredmények megfelelő strukturálását, értelmezését is magában foglalja. Az értelmezést nagyban segíti, ha az eredményeket megfelelően ábrázoljuk. Rossz vagy rosszul értelmezett ábrázolás, hiányos vagy félrevezető tengelyfeliratok nagyban ronthatják a kiértékelés sikerességét.

A laboratóriumi mérések során elvárjuk, hogy az eredményeket megfelelően ábrázolják a hallgatók, ezzel is segítve a mérési eredmények megfelelő értelmezését. Remélhetőleg ezen útmutató a későbbi tanulmányok során is hasznos támpont lesz mérési eredmények ábrázolása során.

Grafikus ábrázolás

Bármelyik környezetben is ábrázoljuk a mérési eredményeket, az ábrának a következőket tartalmaznia kell:

- az ábra megnevezése, címe, pl. Ohm-törvény
- a tengelyek megnevezése és mértékegysége, pl. Feszültség, [V]; Áram [mA]
- a mérési eredményeket (*)

a későbbiekben **ezek nélkül** sem a jegyzőkönyvekben (*), sem a beugrókban, sem a ZH(k)ban **nem tudjuk elfogadni az ábrákat!**

továbbá javasolt:

- az ábrák megfelelő skálázása, (a lényeges rész hangsúlyozása)
- a mérési pontok megjelenítése (ha történt, akkor mely pontokra történt a görbeillesztés, vagy az interpoláció)
- szükség esetén egyenes illesztés és egyenlete

A következőkben a fenti igényeknek megfelelően tömören, célirányosan mutatjuk be a különböző környezetekben történő grafikus ábrázolást.

Példaként egy 47 Ω-os és egy 56 Ω-os ellenállás feszültség-áram karakterisztikájának közös diagramban történő ábrázolásának elkészítését mutatjuk be.

©BME VIK

MS-Excel 2007 környezet

A laborban angol nyelvű szoftvereket használunk, ezért az egészeket **tizedes pont**tal választjuk el a tízesektől. **Még az ábrázolás előtt** célszerű meggyőződni arról, hogy nem gépeltünk-e véletlenül tizedesvesszőt valahova.

A táblázat összes numerikus elemét kijelölve, majd a *CTRL+H* billentyűzet kombinációval gyorsan lecserélhető az elgépelt tizedespontok.

C	Home	Insert	Page Layou	ut Form	nulas Da	ta Revi	ew Viev	v Add-Ii	ns			
Cut			Calibri	+ 11				Wrap Text		Number •		-
			East					ment .		Number		2
	C10		- t	1/12	(*)		Angrin	ent	· · ·	INUIN	Dei	
	A	B		D	F	F	G	н	1	1	ĸ	
1	<u> </u>	Measured	Current Im	Al	-						ix.	
	Measured											-
	Voltage	R1	R2									
2	[V]				ind and Don	250					21 1	
3	1	21.3	17.8	H	inu anu kepi	ace						
4	2	42.5	35.5		Fin <u>d</u> R	eplace						
5	3	64.1	53.9		Find what:						_	
6	4	84.9	71,5		Deelees with	. []						
7	5	105.8	89.1		Replace with	6 Ju					- I -	
8	6	127.2	107.2							Option	s >>	
9	7	150.0	124.0									
10	8	170.0	143.0		Replace <u>A</u> ll	Replac	:e	Find All	Eind Next	d	ose	_
11									-	_		
12												_
13												

Home Insert Page Layout Formulas Data Review View Add-Ins											
Cut			Calibri	× 11	· A · A ·] ≡ ≡ ⊗ · ·		🗐 🗸 Wrap Text		General		
Paste			BIU-		🖉 • <u>A</u> •			Merge & Center		₩ ~ %	, 00 00 00
Clipboard 🕞			Font		G.	Alignment		ient	Fa.		ber 😼
	P1	• (	🧿 j	fse .							
	А	В	С	D	E	F	G	н	1	J	K
1		Measured	d Current [n	nA]							
2	Measured Voltage	R1	R2								
3	1	21.3	17.8	F	ind and Rep	lace					<u>? ×</u>
4	2	42.5	35.5		Find F						
5	3	64.1	53.9								
6	4	84.9	71.5		Find what:						
7	5	105.8	89.1		Replace with	n: [.					
8	6	127.2	107.2							Option	s >>
9	7	150.0	124.0								
10	8	170.0	143.0		Replace <u>A</u> ll	Replac	:e	Find All	Eind Next	0	lose
11											
12					Micros	oft Office Ex	cel				×
13						S					
14						Excel ha	is completed i	its search and	has made 1	replacements	· · · ·
15											
10											
18											
10											

2

Utoljára mentve: BME-MIT, 2013. 09. 06. 18:22:00, sorsz.: 3

©BME VIK

A numerikus táblázatot a címsorral együtt kijelölve válasszuk ki az *Insert/Charts/Scatter* ábrázolási módot. A *Line* ábrázolási mód kerülendő!

0												
C	Home	Insert	Page Layout	Form	ulas D	)ata	Review	View	V	Add-Ins		
Piv	otTable Table	Picture	Clip Shape	s SmartArt	Column	Line	Pie *	Bar	Area	Scatter Charts +	k	
	Tables Illustrations				Charts					Scatter		
	A2	- (	fx fx	Measu	red Vo <mark>l</mark> ta	ge [V]				0.0.0.0		
	А	В	С	D	E	F		G	ł			
1		Measured	Current [m	Α]								
2	Measured Voltage [V]	R1	R2									
3	1	21.3	17.8									
4	2	42.5	35.5									
5	3	64.1	53.9							All Chart Types		
6	4	84.9	71.5						-		3	
7	5	105.8	89.1			-			-		_	
8	6	127.2	107.2									
9	7	150.0	124.0			-			-		_	
10	8	170.0	143.0									
11												

Vízszintes tengely elnevezése:

Chart Tools/Layout/Axis Titles/Primary Horizontal Axis Title/Title Below Axis

Utoljára mentve: BME-MIT, 2013. 09. 06. 18:22:00, sorsz.: 3

A függőleges tengely elnevezése és a diagramcím megadása:

Chart Tools/Layout/Axis Titles/Primary Vertical Axis Title/Rotated Title Chart Tools/Layout/Chart Title/Above Chart

Szűkség esetén egyenes is illeszthető:

4

Utoljára mentve: BME-MIT, 2013. 09. 06. 18:22:00, sorsz.: 3

©BME VIK

Jegyezzük meg: az U-I karakterisztikákon az egyenes meredeksége a vezetéssel arányos! A nagyobb meredekség kisebb ellenállás jelent.

Néha logaritmikus léptékű tengelyekre van szükségünk.

Jobb klikk a tengelyre: Format Axis/Logarithmic scale

Delete	Format Axis	<u> </u>	? ×
Reset to M <u>a</u> tch Style <u>Font</u> Change Chart Type S <u>e</u> lect Data 3-D <u>Rotation</u> Add <u>Major Gridlines</u> Add Mi <u>n</u> or Gridlines <u>Format Axis</u>	Axis Options Number Fill Line Color Line Style Shadow 3-D Format Alignment	Axis Options Minimum: Auto Fixed 1.0 Maximum: Auto Fixed 10.0 Major unit: Auto Fixed 2.0 Minor unit: Auto Fixed 0.4 Values in reverse order 0.4 0.4 Values in reverse order 0.4 0.4 Joganthmic scale Base: 10 Display units: None • Show display units label on chart Major tick mark type: Outside Minor tick mark type: None • Axis labels: Next to Axis • Vertical axis crosses: • Automatic Axis value: 0.0 • Maximum axis value • •	
		Close	

©BME VIK

Matlab környezet

A példában a *measured_values.txt* fájl tartalmazza a mérési eredményeket, amelynek a tartalma a következő:

1	21.3	17.8
2	42.5	35.5
3	64.1	53.9
4	84.9	71.5
5	105.8	89.1
6	127.2	107.2
7	150.0	124.0
8	170.0	143.0

A megjelenítő Matlab szkript:

```
load measured_values.txt;
u = measured_values (:,1);
i1 = measured_values (:,2);
i2 = measured_values (:,3);
figure(1);
hold on;
plot(u, i1, 'o','MarkerFaceColor','Blue','Markersize',5);
plot(u, i2, 'o', 'MarkerFaceColor', 'Red', 'Markersize',5)
r1_param= polyfit (u, i1, 1);
r2_param= polyfit (u, i2, 1);
plot (u, r1_param(2)+u*r1_param(1),'Blue');
plot (u, r2_param(2)+u*r2_param(1),'Red');
title ('Ohm rule');
xlabel ('Voltage [V]');
ylabel ('Current [mA]');
axis ([0 10 0 180]);
hleg1=legend ('R1','R2');
set(hleg1, 'Location', 'NorthWest');
grid on;
```

És az eredményül kapott diagram:

6

Utoljára mentve: BME-MIT, 2013. 09. 06. 18:22:00, sorsz.: 3

©BME VIK